

เด็กพิการซ้ำซ้อน

ความหมาย

เด็กพิการซ้ำซ้อน (Multisandicatted) หมายถึง เด็กที่มีสภาพความพิการตั้งแต่สองอย่างขึ้นไปในบุคคลคนเดียวกัน และสภาพความพิการนี้จะส่งผลให้เกิดการด้อยความสามารถในการดำรงชีวิต ทั้งเป็นอุปสรรคต่อการได้รับการศึกษา แม้อันลักษณะของการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กพิการแต่ละประเภท

อย่างไรก็ดีการจะเรียกเด็กคนใดว่าเป็นเด็กพิการซ้ำซ้อนนั้น ควรต้องระมัดระวังและคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นเป็นสำคัญ องค์การอนามัยโลก กระจุนให้ใช้คำ ๓ คำในการอธิบาย คือ ความบกพร่อง การไร้ความสามารถ และความพิการ ความบกพร่องนั้น หมายถึง สภาพร่างกายที่สูญเสีย ขาดหาย หรือผิดปกติ หรือทั้งสองอย่าง ส่วนการไร้ความสามารถ หมายถึง ข้อจำกัดของความสามารถของบุคคลในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งสำคัญในชีวิต เนื่องจากมีความบกพร่อง สำหรับความพิการนั้น หมายถึง ข้อจำกัดที่เกิดจากการที่บุคคลไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามปกติ

จากคำจำกัดความนี้ เด็กพิการซ้ำซ้อนจึงมีข้อจำกัดในการพัฒนาทางการศึกษา ซึ่งเป็นผลจากการไร้ความสามารถตั้งแต่ ๒ อย่างขึ้นไป ตัวอย่างเด็กพิการซ้ำซ้อนได้แก่ เด็กหูหนวก-ตาบอด หูหนวก-ปัญญาอ่อน หูหนวก-มีปัญหาทางอารมณ์ หูหนวก-ร่างกายพิการ ตาบอด-ปัญญาอ่อน ตาบอด-ร่างกายพิการ

ความเป็นมา

ในสมัยโบราณยุคก่อนประวัติศาสตร์ ทุกชีวิตในสังคมจำเป็นต้องมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง จึงจะมีชีวิตรอดอยู่ได้ สังคมมิได้ปกป้องเด็กพิการและมักปล่อยให้ตายเสียตั้งแต่แรกเกิดหรือในวัยทารก ทั้งนี้เนื่องจากความเชื่อว่าการมีรูปร่างผิดปกติไม่สมประกอบ หรือสติปัญญาผิดปกตินั้น เป็นผลจากการกระทำของภูตผีปีศาจ หรือ

วิญญาณบาปชั่วร้าย ผู้คนจึงไม่อยากเข้าใกล้เพราะเกรงจะนำโชคร้ายมาให้ คนพิการจึงถูกกีดกัน หรือถูกทำร้ายอย่างไรก็ดี คนพิการที่ได้รับการดูแลอย่างเมตตาปราณีก็มีอยู่ แต่ก็ยังกลัวอานาภาพของสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ

ในยุคกลาง คนพิการมักถูกนำมาเป็นตุ๊กต ให้ความบันเทิงแก่ผู้มีอำนาจ แต่บางครั้งก็ยังคงถูกจองจำหรือฆ่าทิ้ง อย่างไรก็ดี ในช่วงนี้ศาสนาคริสต์เริ่มมีอิทธิพล จึงมีผู้เข้ามาดูแลคนพิการ และพยายามให้ความช่วยเหลือ โดยมีแนวคิดที่ว่าทุกชีวิตมีคุณค่า และแนวคิดนี้ก็ได้แพร่หลายไปทั่วยุโรป และอเมริกา ทำให้มีผู้สนใจในการให้การศึกษาแก่เด็กพิการและพยายามต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นต้นมา การให้บริการแก่คนพิการได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว และผู้ที่มาเกี่ยวข้องกับบริการก็เพิ่มขึ้นทั้งองค์การรัฐบาลและเอกชน ตลอดจนพ่อแม่ของเด็ก ซึ่งได้เรียกร้องสิทธิของเด็กพิการ ในปี ค.ศ.๑๙๖๕ ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายคนพิการ PL 94 – 142 เป็นกฎหมายคุ้มครองสิทธิคนพิการที่ระบุว่ารัฐจะต้องจัดการศึกษาให้แก่คนพิการทุกประเภท ในกรณีที่เด็กพิการมากจนไม่อาจเรียนในโรงเรียนปกติได้ก็ให้จัดโปรแกรมการสอนรายบุคคล เพื่อให้เด็กได้เล่าเรียน และให้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด กฎหมายนี้ทำให้เด็กพิการได้รับการยอมรับ และเด็กพิการซ้ำซ้อนก็ได้รับการดูแลนับมา

ปัจจัยที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งก็คือ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น การปรับปรุงคุณภาพของอุปกรณ์ รถเข็น เครื่องช่วยฟังที่มีประสิทธิภาพ โทรศัพท์ หรือโทรคมนาคม สำหรับคนหูหนวก หนังสือพูดได้ของคนตาบอด การใช้คอมพิวเตอร์สำหรับเด็กพิการ ฯลฯ เป็นต้น ความก้าวหน้าเหล่านี้ทำให้คนพิการได้รับการทางการศึกษากว้างขวางขึ้น

สำหรับในประเทศไทย การให้บริการทางการศึกษาพิเศษยังอยู่ในวงจำกัด แต่ก็มีแนวโน้มที่แสดงว่ารัฐบาลและเอกชนกำลังให้ความสนใจการช่วยเหลือเด็ก

พิการทางการศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เริ่มมีบริการทางการศึกษาแก่เด็กพิการซ้ำซ้อนบ้างแล้ว

ตัวอย่างเด็กพิการซ้ำซ้อน

ก. เด็กหูหนวกที่พิการซ้ำซ้อน (Multi Handicapped Hearing Impaired) – MHHI

เด็กหูหนวกที่พิการซ้ำซ้อน (MHHI) คือ เด็กที่สูญเสียการได้ยินมากกว่า ๕๐ เดซิเบล และมีสภาพความพิการอื่น เพิ่มขึ้นมากนอกเหนือจากการไม่ได้ยินเสียง สภาพความพิการดังกล่าวนี้ อาจได้แก่ สภาพความพิการทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ หรือพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ทำให้เกิดความยุ่งยากในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กหูหนวกประเภทนี้

ความพิการประเภทที่สองที่มักพบคือ การมีปัญหาทางอารมณ์ มีปัญหาทางการเรียนรู้ และปัญญาอ่อน (D'Zamko & Hampton, 1985) จากการศึกษาวิจัยพบว่า ๑ ใน ๓ ของเด็กที่บกพร่องทางการได้ยินมักจะเป็นเด็กที่มีความพิการซ้ำซ้อน

สิ่งสำคัญที่จะต้องกล่าวถึงอีกประการหนึ่ง คือ ผลของความพิการที่เพิ่มขึ้นนี้มีได้เป็นผลนับเนื่องทวีคูณ การจัดการศึกษาให้เด็กพิการซ้ำซ้อนไม่เพียงแต่จะผนวกเอายุทธศาสตร์การสอนเด็กบกพร่องทางการได้ยินกับความพิการอื่นเท่านั้น หากยังต้องคำนึงถึงความต้องการและเอกลักษณ์ของเด็กแต่ละคน ลักษณะการเรียนรู้และความต้องการของเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันไปอย่างมาก นักการศึกษาจึงไม่ควรเหมาเอาว่า สภาพความต้องการทางร่างกายจะเท่าเทียมกับความต้องการทางด้านการศึกษา

ข. เด็กหูหนวก-ตาบอด (Deaf Blind)

เด็กหูหนวก-ตาบอด หมายถึง ผู้ที่มีความบกพร่องทางสายตา และการได้ยินอยู่ในขั้นรุนแรง จนไม่สามารถจะเล่าเรียนจากโปรแกรมการศึกษาพิเศษที่จัดให้แก่เด็กหูหนวกหรือตาบอดโดยเฉพาะได้ (Reduel Registis, 1975)

จากการสำรวจ พบว่า มีคนหูหนวก ตาบอดราว ๖,๐๐๐ คน ในสหรัฐอเมริกา และราว ๓๖% ของคนเหล่านี้ เป็นคนหูหนวก-ตาบอดมาแต่กำเนิดเนื่องจาก เมื่

เป็นหัดเยอรมันในขณะตั้งครรภ์ ในช่วงปี ค.ศ.๑๙๖๓-๑๙๖๕ หัดเยอรมัน พันธุกรรม และตัวเหลือง เป็นสาเหตุสำคัญ ๓ ประการแรก ที่ทำให้เกิดสภาพการเป็นหูหนวก-ตาบอด ในสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ยังพบว่าโดยมากคนหูหนวก-ตาบอด จะมีโรคอื่นร่วมอีกด้วย เช่น โรคหัวใจ และปัญญาอ่อน เป็นต้น

เมื่อพูดถึงคนหูหนวก-ตาบอด คนก็มักนึกถึง เฮเลน เคลเลอร์ (Helen Keller) สุภาพสตรีผู้พิการซ้ำซ้อน คือ ทั้งหูหนวก และตาบอด และ ซุลลิแวน (Sullivan) ครูผู้ช่วยสอนให้เธอได้เรียนรู้ทั้งอ่าน เขียน และพูด จนสามารถติดต่อกับผู้อื่นได้ แม้ว่าเด็กหูหนวก-ตาบอดบางคนจะมีสติปัญญาพอ ๆ หรือเหนือกว่าเด็กปกติ แต่การจัดการศึกษาให้เด็กเหล่านี้ ต้องอาศัยการฝึกฝนเป็นพิเศษหลายอย่าง ความพิการทั้งหูหนวกและตาบอดเป็นความพิการที่แยกกัน เามาาร่วมกันไม่ได้ แต่เป็นความพิการทวีคูณโดยธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับตัวเด็ก จึงมักทำให้เกิดปัญหาการเรียนรู้อย่างมาก เด็กหูหนวก-ตาบอดนี้ ได้ชื่อว่าเป็นกลุ่มเด็กที่จัดการศึกษาได้ยากที่สุด และมักมีพฤติกรรมเหมือน ๆ กัน ในแง่ที่ความพิการนั้นมักขัดขวางการเรียนรู้และการสื่อความหมาย

การจัดการศึกษาให้แก่เด็กหูหนวก-ตาบอด เพื่อให้เขาบรรลุความต้องการนั้น ได้มีผู้ริเริ่มขึ้นในปี ค.ศ.๑๙๖๗ โปรแกรมการศึกษาสำหรับเด็กหูหนวก-ตาบอด รวมไปถึงการวัดและประเมินผลเป็นงานที่ยากมาก นักการศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กหูหนวก-ตาบอด จะจัดหลักสูตรเน้นการเรียนการสอน โดยเน้นการช่วยเหลือตัวเอง การเตรียมอาชีพ และการฝึกทักษะในงานอาชีพ การคิดต่อสื่อความหมายและการพัฒนาประสาทสัมผัส นักการศึกษาบางท่านได้พัฒนาโปรแกรมให้ครู พ่อแม่และนักบำบัด โดยใช้หลักสูตรที่เน้นการติดต่อสื่อความร่วมกับการใช้ทฤษฎีการเคลื่อนไหวโดยเน้นถึงการฝึกสายตาควบคู่ไปกับการฝึกการได้ยิน และได้มีนักการศึกษาหลายคนใช้วิธีนี้ในเวลาต่อมา

การรวมเอาบุคลากรหลาย ๆ อาชีพ มาทำงานร่วมกันก่อให้เกิดผลดีต่อจากการจัดโปรแกรมการศึกษาให้เด็กหูหนวก-ตาบอดอย่างมาก อย่างไรก็ตามก็ดียังมีความ

จำเป็นที่จะต้องมีการวิจัยในแง่ของการพัฒนาปรับปรุงเทคนิคการสอน ที่จะนำมาใช้กับคนหูหนวก-ตาบอดทั้งในวัยเด็กและเยาวชนต่อไป

การช่วยเหลือเด็กพิการซ้ำซ้อน

เด็กพิการซ้ำซ้อนต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ เช่น นักแก้ไขการพูด นักกายภาพบำบัด นักนันทนาการบำบัด ครูการศึกษาพิเศษ แพทย์-เฉพาะสาขา ฯลฯ ผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้จะทำงานร่วมกันเป็นคณะโดยใช้หลักสหวิทยาการเพื่อพัฒนาเด็กแต่ละคนให้

เป็นไปตามแผนการจัดการศึกษา บทบาทที่ร่วมกันเน้นที่ครูประจำชั้น ซึ่งเป็นผู้ประสานงาน หลักสูตรการศึกษาจะเน้นความเหมาะสมตามวัยของเด็ก กิจกรรมที่เหมาะสมในแต่ละวัน และการพัฒนาหลักสูตรก็จะเน้นที่สภาพความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน บทบาทในสังคม การใช้เวลาร่าง และอาชีพ ส่วนเนื้อหาสาระที่สำคัญในหลักสูตรคือ การจัดการเรียนร่วมกับเด็กโดยไม่ระบุความพิการ แม้ว่าการเรียนร่วมกันในชั้นแรกจะเป็นการร่วมทางกายภาพ และเป้าหมายอยู่ที่การให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน ๆ ที่พิการซ้ำซ้อนคนอื่น ๆ เพื่อช่วยให้เด็กรับรู้บทบาทหน้าที่ของตัวเองได้ดียิ่งขึ้น

ศรียา นิยมธรรม

บรรณานุกรม

- Correa, Vivian I. 'Deaf Blind' in **Encyclopedia of Special Education**. V.I. p. 460 – 461. A Wiley - Inter Science Publication. John Wiley & Sons. N.Y. 1987.
- D' Zamko, M and I. Hampton, 'Personnel Preparation for MHHI Students, **American Annuals of the Deaf**, 130, 1985 p. 9 – 14.
- Efron, M, and B. Duboff, **A Vision Guide to Teachers of Deaf – Blind Children**, Ralu 8 South Atlantic Regional Center for Services to Deaf – Blind Children, 1979.
- Fewell, D. and J. Cone, 'Identification and Placement of Severely Handicapped Children.' in **Systematic Instruction of the Moderately and Severely Handicapped** 2nd. ed. Columbus, OH; Merrill 1983.
- Pancsofar, L.W. Ernest 'Multiple Handicapping Conditions' in **Encyclopedia of Special Education**, V.2 p. 1066, A Wiley – Inter Science Publication, John Wiley & Sons, N.Y.1987.
- Snell, M.E. and Renzaglia, A.M., 'Moderate, Severe, and Profound Handicaps,' **Exceptional Children and Youth Columbus**. OH : Merrill, 1986, 271 – 310.
- Vadys, P., and Fewell, R. Predicting the Futures of Deaf Blind Adolescents; Their Living and Vocational Options. **Education of the Visually Handicapped**, 1984, 12 – 19.
- Van Dijk, J. Learning Difficulties and Deaf – Blind Children. **Proceedings of the Fourth International Conference on Deaf – Blind Children**. Watertown, Perkins School for the Blind, 1971.